

COMUNICACIÓ

Ramon Montanyà. *El consorci hospitalari com a model*

L'acoblament d'aportacions i esforços entre l'administració pública i les organitzacions socials —en definitiva, la relació i cooperació entre l'Estat i la societat civil— és el tema que es tracta de considerar i l'objecte de la meua comunicació.

La reflexió, de fet, parteix de la praxi, d'una praxi viscuda, per extreure'n alguna conclusió teòrica general. No pas a la inversa, com seria inferir alguna conclusió pràctica de la pura elaboració teòrica.

No donaré cap definició concreta de la societat civil. Crec que pot quedar sobreentesa sense el risc de confondre ningú.

Com se sap, l'apel·lació a la societat civil s'esgrimeix contínuament en el debat polític, tothom la vol defensar i enaltir, i ha arribat a ser una opinió comunament compartida la consideració que el seu enfortiment és una de les condicions bàsiques de la vida democràtica.

El terme *societat civil* d'alguna manera sorgeix de Hegel i de la contrastació amb el terme *estat*.

Des de la visió, hegeliana, l'estat esdevé un «déu sobre la terra», i la burocràcia pública, la «classe universal» devot del bé públic, capaç d'entendre allò que reclama el bé comú i de realitzar-ho a través de la política corresponent. Contràriament, aquesta visió, implica la d'una societat civil mancada d'aquelles capacitats. Els seus membres es mouen essencialment per interessos particulars i egoistes i només tenen accés a un coneixement escàs, local i dispersat, que ni ells poden arribar a articular.

És el plantejament contraposat i enfrontat al liberal, propi del pensament escocès de la Il·lustració —de Smith, Ferguson, Kettler i Forbes, entre altres—, el pensament d'una societat emergent en la qual els servidors de l'Estat i les organitzacions polítiques tenen un paper útil en determinades condicions, però on el principal potencial per al desenvolupament cultural, el creixement econòmic i l'estabilitat de la societat radica en la iniciativa i l'autocoordinació espontània dels individus que la componen, els quals són capaços de contribuir a l'augment del coneixement i es mouen per sentiments morals que s'equilibren i es reforcen mútuament.

El maridatge entre la societat civil i l'Estat no sempre ha estat prou harmònic, i ha oscil·lat des de les concepcions del liberalisme pur, en les quals l'Estat ha de reduir al màxim la seva intervenció en la vida social i s'ha de convertir en un àrbitre que intervé quan els conflictes de la societat civil fan indispensable la seva presència, a les concepcions en què l'Estat ha d'ampliar progressivament competències i intervencions: és l'Estat anomenat social o benefactor, i, també, l'Estat-providència.

A l'Estat espanyol la crisi de l'Estat-providència es produeix en un moment especialment difícil. D'una banda, la transició política des del règim totalitari a la democràcia impedeix en moltes ocasions assumir les experiències d'altres països més consolidats democràticament. D'altra banda, la crisi arriba quan encara érem molt lluny d'haver obtingut les quotes de qualitat de vida que podien exhibir els altres països europeus.

Teníem dèficits importants que obligaven a continuar fent, com en els altres països, una política de progrés, malgrat la crisi i les limitacions. Fos com fos, ni que sigui amb més retard, també a l'Estat espanyol es van evidenciar els límits de l'Estat assistencial, i s'hagué d'anar fent la mateixa reconsideració en profunditat que en els països europeus ja s'havia iniciat abans.

Quan l'home se sent plenament lliure i intenta aprofitar racionalment i responsable la seva llibertat, no hi ha mecanisme estatal que sigui capaç d'absorbir aquest fet. Per això, en una societat idealment madura, l'Estat tendeix a desaparèixer, i esdevé una institució de reserva. El reconegut principi de subsidiarietat aquí s'ha d'aplicar vigorosament. A l'Estat li pertoca de procurar que la societat el substitueixi de manera progressiva, reservant-se només allò que la societat, impulsada perquè s'autogoverni, no faci. Però, alerta!, la dinàmica de la societat civil i fins i tot la seva supervivència depèn en últim terme de les institucions apropiades i de les disposicions dels individus per a adequar-hi les seves conductes, i és indispensable que unes i altres siguin molt fortes per tal d'evitar una realització precària i feble de la societat civil. L'exercici d'autogovernar-se s'ha de fer bé per part de la societat.

És lògicament un repte considerable i apassionant, i aquí, per a guanyar-lo, disposem d'alguns avantatges. Catalunya sempre ha estat una societat sense Estat. Durant segles ha tingut una administració pública estranya i sovint hostil a la pròpia realitat

social i cultural; per això, històricament, ha hagut d'espavilar-se per sobreviure i s'ha forjat en la consciència ciutadana una forta desconfiança respecte als aparells de l'Estat i de l'administració pública. Amb el retorn de la democràcia i la recuperació parcial de les institucions polítiques pròpies, es va produir un canvi d'actitud. D'una banda, en veure's més propera i més pròpia l'administració pública, es va generar més confiança respecte del poder públic; d'altra banda, el pas del «fer país» al «fer política» també va comportar un cert desmantellament momentani de la societat civil catalana, i amb una certa raó es parlava de la crisi d'aquesta societat.

Després la societat civil ha tornat a emergir amb força a través de formulacions actualitzades.

El nostre és un país que no es vol definir pel seu Estat; d'aquí la importància vital de l'emergència enèrgica de la seva societat civil, empeltada en una tradició immensament rica i sòlida. Com a país ben estructurat, Catalunya té i tindrà administració pública, però no li cal la dèria estatista. La necessària i imprescindible administració de Catalunya s'ha de voler senzilla i àgil i imprescindiblement oberta a propiciar i facilitar organitzacions amb sistemes mixtos de participació i cooperació entre els sectors privats i l'esfera pública, estimulants les actuacions pròpiament privades, encoratjant-les a actuar amb responsabilitat i sentit del col·lectiu, amb sensibilitat especial envers el sector privat sense ànim de lucre de tanta tradició i vitalitat en el país: l'ampli espectre que va de les cooperatives de producció a les associacions, de finalitats tan diverses, i des d'institucions bàsiques com les mutualitats fins a les fundacions, que constitueixen un patrimoni extraordinari i inapreciable.

És imprescindible l'harmonització efectiva entre l'esfera pública i la societat civil. Les administracions han de facilitar les tasques i les plataformes i la societat civil ha de generar les iniciatives i la imaginació.

L'evolució de la societat s'orienta cap a la potenciació de nivells cada vegada més alts de solidaritat i de treball voluntari, i això ha de facilitar la millora del benestar, amb una esperança de vida més llarga, millor estat de salut física i més oportunitats d'interrelacions personals i de comunicació. El paper de la societat civil serà de donar resposta a aquestes demandes, i el de les administracions públiques, de canalitzar-les i ordenar-les, afavorint el seu marc d'actuació.

La resposta al repte del manteniment de l'Estat del benestar només es podrà donar avançant per la via de la societat del benestar, estimulants-se i potenciant-se des dels poders públics la solidaritat i el treball voluntari de les associacions i ONGs, i optimitzant els rèdits de la riquesa que significa el fet de poder disposar d'un gran nombre d'entitats privades que estan fent serveis socials, o completant tasques de les entitats públiques.

Les antigues fundacions que van crear i sustentar al llarg dels segles molts dels hospitals històrics de Catalunya, també han mostrat en la seva dilatada evolució una eficaç capacitat per a adaptar-se a les exigències de cada època. El diàleg entre la Generalitat i aquelles entitats ha fecundat i ha originat l'establiment de vincles molt positius, que han permès la creació dels consorcis hospitalaris i altres fórmules de conjunció, mentre segueix decididament el camí del reconeixement del protagonisme de la societat, que permet l'aprofitament d'un valuós potencial –de fet, les fundacions privades són típiques emanacions de la societat civil.

S'ha dit que el sistema català de la salut ha de facilitar la participació individual i comunitària com a fórmula per a aconseguir una responsabilització de tota la societat per a la millora de la qualitat de vida. Crec que està molt ben dit. Naturalment que s'ha de facilitar la participació de la societat, perquè és del tot imprescindible per a aconseguir el sistema sanitari que el país vol i necessita.